

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE RESPINGERE

a sesizării nr.51b/2013

pentru interpretarea articolelor 2, 60, 68 alin. (1) și 104
din Constituția Republicii Moldova
*(formularea de către deputați a întrebărilor/interpelărilor și invitarea
membrilor Guvernului la ședințele în plen ale Parlamentului)*

CHIȘINĂU

6 decembrie 2013

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA,
DI Petru RAILEAN, *judecători*,
cu participarea dlui Eugeniu Osipov, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 11 noiembrie 2013,
înregistrată la aceeași dată,
Examinând preliminar sesizarea menționată,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 6 decembrie 2013 în ședință închisă,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La 11 noiembrie 2013, deputații în Parlament, dnii Mihai Ghimpu, Valeriu Munteanu, Boris Vieru, Gheorghe Brega și dna Corina Fusu, au adresat Curții Constituționale o sesizare pentru interpretarea articolelor 2, 60, 68 alin. (1) și 104 din Constituția Republicii Moldova.

A. Motivele sesizării

2. Autorii sesizării au solicitat interpretarea prevederilor constituționale enunțate în următoarele aspecte:

„Dacă, în sensul normelor invocate pentru interpretare, exercitarea funcției de control parlamentar, materializată în parte în dreptul deputatului de a formula întrebări și/sau interpelări, inclusiv cu posibilitatea de a le adresa direct membrilor Guvernului sau altor conducători ai autorităților publice în cadrul ședinței în plen a Parlamentului, urmează a fi condiționată de acceptarea propunerii de către majoritatea deputaților sau solicitarea urmează a fi satisfăcută necondiționat reieșind din mandatul reprezentativ al deputatului exercitat în mod direct, liber și efectiv, potrivit intimei sale convingeri, în interesele întregului popor?”

B. Legislația pertinentă

3. Prevederile relevante ale Constituției (M.O. 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

„(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.”

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

„(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

(2) Parlamentul este compus din 101 deputați. ”

Articolul 66

Atribuțiile de bază

„Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

[...]

f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;

[...]”

Articolul 68

Mandatul reprezentativ

„(1) În exercitarea mandatului, deputații sînt în serviciul poporului.

(2) Orice mandat imperativ este nul.”

Articolul 104

Informarea Parlamentului

„(1) Guvernul este responsabil în fața Parlamentului și prezintă informațiile și documentele cerute de acesta, de comisiile lui și de deputați.

(2) Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie.”

Articolul 105 Întrebări și interpelări

„(1) Guvernul și fiecare dintre membrii săi sînt obligați să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați.

(2) Parlamentul poate adopta o moțiune prin care să-și exprime poziția față de obiectul interpelării.”

4. Prevederile relevante ale Regulamentului Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996 (republicat în M.O., 2007, nr. 50, art. 237), sunt următoarele:

Articolul 122 Adresarea întrebărilor

„(1) Ultima oră de lucru a Parlamentului în fiecare zi de joi, cu excepția ultimei joi din lună, va fi consacrată întrebărilor.

(2) Fiecare deputat poate adresa întrebări membrilor Guvernului sau conducătorilor altor autorități ale administrației publice. Deputatul, în aceeași ședință plenară, poate adresa cel mult două întrebări.

(3) Deputații nu pot formula întrebări Președintelui Republicii Moldova, reprezentanților puterii judecătorești, autorităților administrației publice locale, precum și întrebări care:

- a) privesc probleme de interes personal;
- b) urmăresc, în exclusivitate, obținerea unei consultații juridice;
- c) se referă la procesele aflate pe rolul instanțelor judecătorești sau pot afecta soluționarea unor cauze aflate în curs de judecată;
- d) privesc activitatea unor persoane care nu îndeplinesc funcțiile publice menționate la alin.(2).”

Articolul 123 Răspunsul la întrebări

„(1) Formulând întrebarea, deputatul va preciza dacă dorește să primească răspunsul în scris sau oral la ședința în plen.

(2) Subdiviziunea Secretariatului Parlamentului responsabilă de asigurarea ședințelor plenare înregistrează întrebările și le transmite organelor sau persoanelor cărora acestea sînt adresate.

(3) Dacă se solicită răspuns oral, acesta va fi prezentat la următoarea ședință în plen în cadrul orei Guvernului.

(4) Dacă se solicită răspuns scris, acesta se prezintă în termen de 15 zile.

(5) Dacă întrebările se vor adresa celor prezenți în sală, aceștia pot răspunde imediat la fiecare întrebare sau vor declara că vor prezenta răspunsul în termenul indicat la alin.(3) sau, după caz, la alin.(4).

(6) Dacă deputatul care a solicitat răspuns oral la întrebare nu se află în sala de ședințe a Parlamentului, acestuia răspunsul i se va prezenta în scris. ”

Articolul 125

Înaintarea și examinarea interpelărilor

„(1) Interpelările se fac în scris, arătându-se obiectul acestora, fără nici o dezvoltare, concretizându-se forma răspunsului solicitat.

(2) Interpelarea deputatului constă dintr-o cerere adresată Guvernului, prin care se solicită explicații asupra unor aspecte ale politicii Guvernului ce țin de activitatea sa internă sau externă.

(3) Interpelărilor li se dă citire și se depun la președintele ședinței în plen, care dispune remiterea lor Primului-ministru.

(4) În cazul solicitării răspunsului în scris la interpelare, Guvernul va răspunde în cel mult 15 zile.

(5) Autorii interpelării pot cere Parlamentului dezbateră în ședință plenară a răspunsului la interpelare, înaintând în acest sens o moțiune simplă.

(6) Prezența membrilor Guvernului, cărora le sînt adresate interpelări, la ședința Parlamentului consacrată interpelărilor, este obligatorie.”

Articolul 126

Audieri parlamentare

„(1) Parlamentul, o dată în decursul unei sesiuni, audiază Guvernul în probleme ce țin de activitatea acestuia.

(2) La propunerea Biroului permanent, a comisiilor permanente sau a fracțiunilor parlamentare, Parlamentul inițiază audieri și în alte domenii de interes public major.

(3) Data și procedura de desfășurare a audierilor sînt stabilite și aduse la cunoștința deputaților și Guvernului de către Parlament.”

5. Prevederile relevante ale Legii nr. 39-XIII din 7 aprilie 1994 despre statutul deputatului în Parlament (republicat M.O., 2005, nr. 59-61, art. 201) sunt următoarele:

„**Art. 17.** - (1) Deputatul beneficiază de dreptul de vot deliberativ asupra tuturor problemelor examinate de Parlament.

(2) Deputatul este în drept:

- a) să aleagă și să fie ales în organele Parlamentului;
- b) să-și exprime părerea asupra componenței nominale a organelor formate de Parlament și asupra candidaturilor persoanelor oficiale în cadrul dezbaterilor pentru alegerea, numirea sau confirmarea lor de către Parlament;
- c) să facă propuneri legislative în scris spre a fi examinate de Parlament;
- d) să facă propuneri și observații asupra ordinii de zi a ședinței, asupra esenței problemelor puse în discuție și modului lor de examinare;
- e) să dea dovadă de inițiativă și să facă propuneri vizând examinarea la ședințele Parlamentului a dărilor de seamă sau a informațiilor prezentate de orice organ sau persoană oficială, aflată în subordinea sau sub controlul Parlamentului;
- f) să pună problema votului de încredere în Guvern, în persoanele oficiale alese, numite sau confirmate de Parlament, dacă propunerea este susținută de cel puțin o pătrime din deputații aleși;
- g) să propună spre examinare Parlamentului probleme ce țin de controlul asupra modului în care organele de stat și cele obștești, întreprinderile, instituțiile și organizațiile (mai departe unități) execută legile și hotărârile Parlamentului;
- h) să participe la dezbateri, să facă interpelări, să adreseze întrebări reporterilor și președintelui ședinței, să ceară răspunsuri;
- i) să-și argumenteze propunerile, să se pronunțe în chestiuni de procedură, să prezinte note informative;
- j) să facă amendamente la proiectele de legi, de hotărâri și de alte acte normative.

(3) Deputatul care nu a luat cuvântul în dezbateri este în drept să transmită președintelui ședinței textul cuvântării, propunerile și observațiile sale asupra problemei examinate la ședința Parlamentului. Textul cuvântării deputatului se anexează la stenograma ședinței și, la solicitarea lui, se publică în organul de presă al Parlamentului.

(4) Deputatul este în drept să ia cunoștință de textele stenogramelor ședințelor Parlamentului înainte de a fi publicate, să primească textele cuvântărilor sale care nu urmează a fi publicate.

(5) Propunerile și observațiile făcute de deputat la ședințele Parlamentului sunt examinate, ținându-se cont de ele, în procesul de definitivare și adoptare a proiectelor de legi și hotărâri.

(6) În exercitarea mandatului deputatul poate adresa întrebări, interpelări și petiții Președintelui Republicii Moldova, membrilor Guvernului sau altor reprezentanți ai organelor centrale ale administrației de stat.

(7) Modul de exercitare a drepturilor menționate este stabilit prin prezenta lege și prin Regulamentul Parlamentului.”

„**Art. 22.** - (1) Deputatul este în drept să se adreseze oricărui organ de stat și obștesc, oricărei persoane oficiale în probleme ce țin de activitatea de deputat și să participe la examinarea lor. Organul sau persoana oficială respectivă sunt obligate să dea fără întârziere răspuns la adresare, iar în cazul examinării sau verificării suplimentare a problemei - în cel mult o lună.

(2) Adresările deputatului în probleme ce țin de competența autorităților administrației publice locale, a Guvernului, a altor organe centrale ale administrației de stat urmează să fie examinate de aceste organe. Data examinării trebuie adusă din timp la cunoștință deputatului.

(3) Autoritățile administrației publice locale sînt obligate să acorde deputatului sprijinul necesar pentru organizarea lucrului cu alegătorii. În acest scop, ele asigură accesul în încăperi sau locuri publice, precum și echipamentul și informațiile necesare, anunță din timp alegătorii despre locul și timpul întâlnirii cu deputatul.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor sesizării

6. Potrivit autorilor sesizării alin.(1) al art. 104 din Constituție, în simpla interpretare literală, stipulează expres că Guvernul este responsabil și prezintă informațiile și documentele cerute, inclusiv în fața: a) Parlamentului; b) comisiilor lui și c) deputaților.

7. În opinia autorilor sesizării, Parlamentul este locul unde membrii Guvernului sunt obligați să ofere explicații și să răspundă criticilor. Instituția controlului parlamentar exercitat de către deputați este indisolubil legată de instituția mandatului parlamentar, identificat prin atribuțiile conferite parlamentarului în mod individual, ca element component al Parlamentului.

8. Astfel, autorii sesizării consideră că exercitarea funcției de control parlamentar, materializată în parte în dreptul deputatului de a formula întrebări și/sau interpelări, inclusiv cu posibilitatea de a le adresa direct membrilor Guvernului sau altor conducători de autorități publice în cadrul ședinței în plen al Parlamentului, nu poate fi condiționată de acceptarea propunerii de către majoritatea deputaților, întrucât acest drept rezultă din mandatul reprezentativ, dreptul delegat de poporul Republicii Moldova, ca titular al suveranității naționale, pentru exercitarea puterii legislative ca parte componentă a puterii de stat, în baza și în conformitate cu prevederile constituționale și legale, iar deputații în Parlament își exercită mandatul în mod direct, liber și efectiv, potrivit intimei lor convingeri, în interesele întregului popor.

B. Aprecierea Curții

9. Examinând sesizarea sub aspectul admisibilității, Curtea reține următoarele.

10. Curtea Constituțională exercită jurisdicția constituțională la sesizarea subiecților specificați în art. 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 38 din Codul jurisdicției constituționale. Potrivit prevederilor legale, deputații în Parlament sunt subiecți cu drept de sesizare a Curții Constituționale.

11. Curtea reține că, în speță, sesizarea vizează interpretarea articolelor 2, 60, 68 alin. (1) și 104 din Constituție.

12. În mai multe hotărâri ale sale Curtea a relevat că scopul oricărei interpretări a normelor constituționale este de a asigura unitatea și înțelegerea corectă a conținutului și sensului lor autentic. Interpretarea oficială este imperativă în cazurile în care incertitudinea normelor constituționale este determinată de o situație concretă și această incertitudine nu poate fi soluționată printr-o altă procedură jurisdicțională. **Necesitatea interpretării trebuie să fie confirmată prin esența problemei de drept rezultată din caracterul neuniform al dispozițiilor constituționale.**

13. Având în vedere importanța interpretării dispozițiilor constituționale, Curtea Constituțională tratează sesizările de acest caracter cu o exigență deosebită. Acestea **pot fi acceptate pentru examinare în fond doar în cazul în care dispoziția constituțională, a cărei interpretare se solicită, este incertă, ambiguă sau incompletă.**

14. Curtea subliniază că, în jurisprudența sa s-a pronunțat în numeroase rânduri asupra conținutului articolelor 2 și 60 din Constituție. Astfel, în Hotărârea nr. 9 din 21 mai 2013 Curtea a menționat:

„46. [...] potrivit articolului 2 din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

47. [...] **dispoziția cuprinsă la art. 2 alin. (1) din Legea Supremă urmează a fi coroborată cu art. 60, potrivit căruia Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.**”

15. Curtea reține că, analizând textual normele constituționale menționate mai sus, se constată că acestea **nu au un conținut incert, ambiguu sau incomplet și nu pot fi supuse interpretărilor multiple.**

16. Cu referire la solicitarea autorilor sesizării de a interpreta articolul 68 din Constituție, este de menționat că anterior, în Hotărârea nr. 8 din 19 iunie 2012 privind interpretarea art. 68 alin.(1), (2) și 69 alin.(2) din Constituție, Curtea a statuat:

„37. [...] în sensul prevederilor „în exercitarea mandatului, deputații sînt în serviciul poporului”, „orice mandat imperativ este nul” de la alineatele (1) și (2) ale articolului 68 din Constituție:

- mandatul reprezentativ semnifică dreptul delegat de poporul Republicii Moldova, ca titular al suveranității naționale, deputaților în Parlament pentru exercitarea puterii

legislative ca parte componentă a puterii de stat, în baza și în conformitate cu prevederile constituționale și legale;

- deputații în Parlament își exercită mandatul în mod direct, liber și efectiv, potrivit intimei lor convingeri, în interesele întregului popor.

42. [...] Constituția Republicii Moldova, prin articolul 68 alin. (2), respinge orice formă de mandat imperativ, incluzând prevederi care consfințesc caracterul reprezentativ al mandatului parlamentarilor.”

17. În partea care vizează interpretarea art. 104 din Constituție, Curtea menționează că, potrivit prevederilor acestuia, Guvernul este responsabil în fața Parlamentului și prezintă informațiile cerute de acesta, de comisiile lui și de deputați. Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie.

18. Mai mult ca atât, art. 105 alin. (1) din Constituție stabilește că Guvernul și fiecare dintre membrii săi sunt obligați să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați. Textul constituțional însă nu indică în care formă aceste răspunsuri urmează a fi prezentate.

19. În același timp, Curtea observă că cadrul normativ subsecvent Constituției cuprinde mai multe reglementări referitoare la competențele Parlamentului de a solicita Guvernului informații și documente, precum și la modul în care acestea pot fi puse la dispoziție.

20. Articolul 17 alin. (6) din Legea nr. 39 din 7 aprilie 1994 despre statutul deputatului în Parlament garantează dreptul deputatului de a adresa întrebări și interpelări membrilor Guvernului sau altor reprezentanți ai organelor centrale ale administrației de stat.

21. Prevederi detaliate conține și Regulamentul Parlamentului. În Hotărârea nr. 9 din 21 mai 2013 Curtea a menționat:

„52. [...] Regulamentul Parlamentului se constituie dintr-un ansamblu de norme juridice, menit să organizeze și să disciplineze activitatea parlamentară cu privire la procedura de legiferare, de numire sau de investitură a celor mai importante instituții sau autorități publice în stat. În același timp, normele regulamentare reprezintă instrumente juridice care permit și asigură desfășurarea activităților parlamentare în scopul îndeplinirii atribuțiilor constituționale ale Parlamentului, autoritate reprezentativă prin care poporul își exercită suveranitatea națională, în conformitate cu prevederile articolului 2 alin. (1) din Constituție.”

22. Astfel, art. 122 din Regulamentul Parlamentului stabilește modalitatea și timpul în care deputații adresează întrebări membrilor Guvernului. Potrivit art. 123, formulând întrebarea, deputatul va preciza dacă dorește să primească răspunsul în scris sau oral la ședința în plen. Dacă se solicită răspuns oral, acesta va fi prezentat la următoarea ședință în plen în cadrul orei Guvernului. Dacă se solicită răspuns scris, acesta se prezintă în termen de 15 zile.

23. De asemenea, Curtea observă că normele procedurii parlamentare reglementează și modalitatea de înaintare și examinare a interpelărilor.

Interpelarea deputatului constă dintr-o cerere adresată Guvernului, prin care se solicită explicații asupra unor aspecte ale politicii Guvernului ce țin de activitatea sa internă sau externă. Autorii interpelării pot cere Parlamentului dezbateră în ședință plenară a răspunsului la interpelare, înaintând în acest sens o moțiune simplă.

24. Suplimentar, prevederile art. 126 din Regulamentul Parlamentului stabilesc organizarea audierilor Guvernului o dată în decursul unei sesiuni în probleme ce țin de activitatea acestuia. Parlamentul poate iniția audieri și în alte domenii de interes public major. Acestea se organizează la propunerea Biroului permanent, a comisiilor permanente sau a fracțiunilor parlamentare.

25. Concluzionând cele menționate *supra*, Curtea constată că dispozițiile constituționale, a căror interpretare se solicită, nu conțin ambiguități, imprecizii sau neclarități, fiind expuse și detaliate de jurisprudența constituțională și de cadrul legislativ subsecvent Constituției, motiv pentru care normele respective nu necesită a fi interpretate de Curtea Constituțională.

Pentru considerentele expuse și călăuzindu-se de prevederile articolelor 24 alin.(1), 26 alin.(1), 31 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 6 alin.(1) și alin.(2), 39 alin.(2), 40 alin.(3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. Se respinge sesizarea privind interpretarea articolelor 2, 60, 68 alin. (1) și 104 din Constituția Republicii Moldova.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în „*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*”.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău,
DCC nr. 19 din 6 decembrie 2013
Dosarul nr. 51b/2013*